

УДК 7.074(477.8: О. Новаківський:
80(092) М. Мушинка
Ш 95

Ярослав ШУРКАЛА,
приватний підприємець,
м. Пряшів, Словаччина

**ПОДАРУНОК
МИКОЛИ МУШИНКИ УКРАЇНИ**

Шуркала Я. Подарунок Миколи Мушинки Україні.
У статті мова йде про безцінний подарунок, зроблений родиною М. Мушинки, Художньо-меморіальному музею Олекси Новаківського у Львові – передача 50-ти картин українського живописця-імпресіоніста О. Новаківського з власного архіву у фонди музею для постійно діючої виставки.

Ключові слова: Микола Мушинка, Олекса Новаківський, Іван Голубовський, імпресіонізм, колекція картин.

Шуркала Я. Подарок Николая Мушинки Украине.
В статье речь идет о бесценном подарке, сделанном семьей Н. Мушинки, Художественно-мемориальному музею Олексы Новаковского во Львове – передача 50-ти картин украинского художника-импрессиониста О. Новаковского из собственного архива в фонды музея для постоянно действующей выставки.

Ключевые слова: Николай Мушинка, Алексей Новаковский, Иван Голубовский, импрессионизм, коллекция картин.

Shurkala Ya. Mykola Mushynka's present to Ukraine.
The article describes a priceless present of Mykola Mushynka to the Memorial Museum of Oleksa Novakivskyi in Lviv: he contributed 50 paintings created by Ukrainian artist impressionist O. Novakivskyi to the museum for a permanent exhibition.

Key words: Mykola Mushynka, Oleksa Novakivskyi, Ivan Holubovskiy, impressionism, art collection.

Постановка проблеми. Академік НАН України проф. Микола Мушинка, доктор філологічних наук, який 20 лютого цього року відзначив свій 80-й рік народження, є не лише визначним науковцем-україністом, але й колекціонером українського образотворчого мистецтва. Найціннішою частиною його колекції є збірка картин українського живописця-імпресіоніста Олекси Новаківського (1872-1935) – найбільша за межами України, яку родина М. Мушинки подарувала цього року Художньо-меморіальному музею Олекси Новаківського у Львові.

Виклад основного матеріалу. Колекція має цікаву історію. Її засновником і першим власником був львівський адвокат Іван Голубовський (1878-1957) – ближчий друг художника з ранньої молодості. О. Новаківський після закінчення Краківської академії красних мистецтв 1900 року (із золотою медаллю), згідно з модною тоді «хлопоманією» (повернення до природи і здорового селянського життя), купив у недалекому від Кракова селі Могила селянську хату, в якій інтенсивно малював, однак його імпресіонічні картини тоді (перші роки ХХ століття) майже ніхто не купував і йому довелось жити упроголодь. Там він захворів на запалення легенів, але на лікування не мав грошей і... тихо помирав. Життя йому врятував український лікар Йосиф Гогульський – шанувальник і непоганий знавець образотворчого мистецтва, який випадково завітав у Могили до іншого пацієнта.

Після одужання художника Гогульський познайомив його з Іваном Голубовським (братом дружини), тоді студентом юридичного факультету Ягелонського університету в Кракові. Між молодими людьми зав'язалася щира дружба, яка тривала до останніх днів життя О. Новаківського. Іван за порадою Гогульського спровадив друга до своїх батьків – заможних підприємців, власників великої ділянки лісів та пилорами (тартака) у селі Брошнів, нині Рожнятинського району на Львівщині. Восьмимісячне перебування О. Новаківського на свіжому повітрі й добрий харч остаточно викували його. У Брошневі та околицях він інтенсивно малював, а своїм доброчинцям (Іванові Голубовському та його рідні) віддячувався власними картинами, головним чином, їх портретами.

Дружба між Іваном Голубовським та Олексою Новаківським зміцнилася після 1913 року, коли вони обидва опинилися у Львові: Іван – на посаді успішного юриста, Олекса – директором власної Мистецької школи. Голубовський, між іншим, був адвокатом Мистецької школи Олекси Новаківського. Часто виручав його в судових процесах, як правило, економічного характеру. Олекса і на цей раз віддячувався йому картинами. Крім того, Новаківський часто опинявся у фінансовій скруті, зокрема, після смерті дружини Анни-Марії з дому Пальмовської (1888-1925) – простої селянки, матері двох його хлопчиків. О. Новаківський час від часу давав Голубовському свої роботи в заставу за грошові позики, які той не завжди повертав. Голубовський, таким чином, став власником великої колекції картин Олекси Новаківського, яку вважав найбільшим своїм багатством.

Про свої взаємини з О. Новаківським Голубовський написав спогади, рукопис яких надіслав пражському видавцеві Євгену Вировому (1889-1945). Той їх високо оцінив, однак вони так і залишилися в рукописі. Доля спогадів довго залишалася невідомою. М. Мушинці вдалося щось неймовірне: між паперами, призначеними у збірний пункт утильсировини, на колишній квартирі Євгена Вирового у Празі він знайшов першу версію спогадів Голубовського, а на квартирі Івана Голубовського та Емілії Голубовської у Вейптрах (теж між паперами, призначеними для утилізації) – їх остаточну версію, перероблену згідно із зауваженнями Є. Вирового. Після реабілітації М. Мушинка в 1990 року подбав про опублікування обидвох версій. Виявилось, що це – найповніша біографія українського живописця, на яку тепер часто посилюються дослідники життя і творчості О. Новаківського.

Після смерті Івана Голубовського 1957 року спадкоємцем його майна (включно з колекцією картин) стала дочка Галина, яка 1973 року в стані глибокої депресії після трагічної смерті чоловіка – лікаря й композитора Володимира Стона-Балтаровича – покінчила життя самогубством у своїй пражській квартирі. Не маючи дітей, ні жодних законних спадкоємців, не залишивши тестаменту, все її майно згідно із законом стало власністю Чехословацької держави. Картини та інші художні твори 1 квітня 1974 року опинилися на аукціоні в Празі. Микола Мушинка виявився єдиним учасником аукціону і викупив оптом усі картини за найнижчу, т. зв. «викличну», ціну. Пізніше його колекція поповнювалася новими картинами О. Новаківського. Нині вона нараховує 50 творів: 24 олійні, дві акварелі та 24 графічні малюнки, ескізи, зарисовки, карикатури, рисунки тушшю, чорнилом та олівцем.

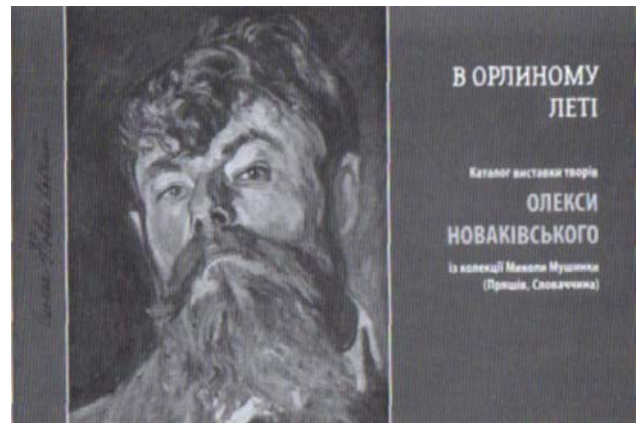
На відміну від Івана й Галини Голубовських, які свою колекцію картин О. Новаківського ніде не демонстрували, М. Мушинка від 1990 року виставляв її у Львові, Києві, Ужгороді, Острозі, Вінниці, Самборі, Нью-Йорку, Філадельфії, Чикаго, Торонто, Ванкувері та кількох галереях Словаччини. Всюди – зі значним успіхом. Майже до кожної виставки були видані каталоги. Про свою колекцію та її історію він опублікував кілька статей в Україні, Польщі, Словаччині, Чехії, США та Канаді.

Від 21 до 30 квітня ц. р. колекція М. Мушинки виставлялася у Якубській галереї в центрі Праги (власник Олександр Оніщенко). Звідти виставка помандрувала в Меморіальний музей Олекси Новаківського у Львові – філіал Національного музею імені Андрея Шептицького. Там 23 травня відбулося її урочисте відкриття, на якому М. Мушинка підписав дарчу грамоту, згідно з якою усю свою колекцію (50 картин) подарував Художньо-меморіальному музеєві Олекси Новаківського. Приймаючи цей королівський подарунок, генеральний директор музею Ігор Кожан запевнив дарувальника і присутніх гостей, що в Меморіальному музеї О. Новаківського подаровані картини будуть експоновані на постійно діючій виставці під назвою «Колекція Миколи Мушинки».

Разом з картинами дарувальник передав музеєві серію фотографій із альбому І. Голубовського, останню палітру О. Новаківського з двома пензлями, свій скульптурний портрет (погруддя в гіпсі) роботи народного художника України Еммануїла Миська (1996 р.) та 400 примірників каталога виставки з кольоровими ілюстраціями усіх картин (надрукованого у Пряшеві коштом сім'ї М. Мушинки та Северина Романіва з Праги).

Передаючи цей цінний подарунок Україні, Микола Мушинка зауважив: «Іван Голубовський і його дочка Галина своїм найбільшим духовним багатством вважали картини Олекси Новаківського. Обоє вірили, що коли Україна стане незалежною державою, вони повернуться на батьківщину та подарують їй цей дорогоцінний скарб. На жаль, вони померли на чужині, не дочекавшись незалежності. Колекція різними шляхами опинилася в моїх руках. І я вважаю своїм моральним обов'язком виконати їх бажання і за згодою дружини, синів, онуків та інших членів моєї родини дарую ці картини туди, де значна частина з них була створена – в Меморіальний музей Олекси Новаківського».

Це шляхетний чин, гідний не лише захоплення, але й наслідування.

Каталог виставки творів Олекси Новаківського із колекції Миколи Мушинки

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

1. *Голубовський І. Боги при одному столі. Повість-есе про Олексу Новаківського // Дзвін. – Львів, 2001. – Ч. 9. – С. 20-73*

2. *Голубовський І. Розмахом могутніх крил. Повість-есе про Олексу Новаківського. – Львів, 2002. – 116 с.*

3. *В орлиному леті. Каталог виставки творів Олекси Новаківського із колекції Миколи Мушинки (Пряшів, Словаччина). Куратори пражської виставки: Олександр Оніщенко та Світлана Калоускова. Куратори львівської виставки: Ігор Кожан та Люба Волошин. Автор тексту Микола Мушинка. Упорядник і технічний редактор Олександр Мушинка. – Пряшів, Прага, Львів, 2016. – 40 с.+ чеське резюме. – 8 с.*

Стаття надійшла до редколегії 8 червня 2016 р.